

- територіальні
- національні
- змішані

При формуванні територіальних федерацій використовується територіальний географічний ознака (наприклад Сполучені Штати Америки, Німеччина), в національних - за національною ознакою (наприклад колишні Союз Радянських Соціалістичних Республік, Чехословаччина, Югославія). У змішаних федераціях формування йде за обома ознаками (наприклад Росія). Способи формування федерації в значній мірі визначають характер, зміст, структуру державного устрою.

За способом утворення федерації поділяються на:

- договірні
- конституційні

Конституційні федерації виникають на базі раніше існуючого єдиної держави. Всупереч поширеній помилці, в конституціях таких держав, як правило, прописаний принцип територіальної цілісності країни і суб'єкти федерації не мають права вільного виходу зі складу держави (наприклад Німеччина, Бразилія, Росія).

Договірні федерації виникають в результаті об'єднання раніше незалежних держав в одну, для чого підписується договір про об'єднання. У такому договорі навіть можуть бути прописані умови входу (наприклад, в Конституції США) і виходу (сецесії) держав зі складу федерації (наприклад, в договорі про освіту СРСР).

ступінь централізації:

- централізовані (Аргентина, Індія)
- децентралізовані (Швейцарія, США)

Загалом, не зважаючи на різноманітність федеративних устроїв, можна зробити висновок, що така форма державного устрою є ефективною у вирішенні низки проблем загального характеру: суверенітету; розмежування предметів відання й повноважень між федерацією та її суб'єктами; створення механізму підтримання балансу інтересів у середині федерації; економічного вирівнювання регіонів і умов життя людей; формування єдиної правової системи федеративної держави та механізму реалізації права; збереження цілісності союзної держави тощо.

#### **Список використаних джерел:**

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>.
2. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / О. В. Петришин, М. В. Цвік, Л. В. Авраменко. – Харків: Право, 2009. – 564 с. – (За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України М. В. Цвіка, дра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України О. В. Петришина.).
3. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.
4. Зайчук О. В., Заєць А. П., Журавський В. С., Копиленко О. Л., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / О. В. Зайчук (ред.), Н. М. Оніщенко (ред.). – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 688с.

**Симоненко О.В., курсант 2 курсу  
ННПФСКМ НАВС  
Науковий керівник: Тюріна О.В.,  
професор кафедри теорії держави та  
права НАВС, кандидат  
юридичних наук, доцент**

#### **ДЕМОКРАТИЧНА, ПРАВОВА ДЕРЖАВА У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ**

Специфіка сучасної ситуації в Україні зводиться до того, що відбувається двоєдиний процес формування й громадянського суспільства, й правової держави, де громадянські права людини

підпорядковуються нормам міжнародного права. Держава концентрує в собі різноманітні політичні інтереси, регулюючи явища політичного життя через призму "загальнообов'язковості". Саме в цій якості держава відіграє особливу роль у політичній системі, надаючи їй свого роду цілісність і стійкість. Вона виконує основний обсяг діяльності по управлінню, користуючись ресурсами суспільства і впорядковуючи його у життєдіяльність.

Серед усіх елементів політичної системи лише виключно держава:

- а) володіє суверенною владою як суб'єкт, що уособлює суверенітет народу і суверенітет нації, а також є результатом реалізованого народом права на самовизначення; б) виступає офіційним представником усього народу;
- в) забезпечує і захищає права своїх громадян, а також інших осіб, що на законних підставах перебувають на її території;
- г) здатна задовольняти загальнолюдські потреби, виконувати соціальну та інші функції;
- г) має спеціальний апарат управління і примусу, який забезпечує виконання державних функцій;
- д) може встановлювати загальнообов'язкові правила поведінки і з їх допомогою регулювати суспільні відносини [4, с.49].

Місце і роль держави в політичній і системі суспільства визначаються такими основними моментами:

- 1) держава організує та формалізує політичну систему. Конституційному регулюванню піддається або вся політична система, або, як мінімум, головний її елемент — держава;
- 2) держава має у своєму розпорядженні розгалужену систему юридичних засобів, що впливають на найбільш значущі суспільні відносини. Держава не тільки видає нормативно-правові та індивідуальні акти, а й забезпечує їх реалізацію. Інші суб'єкти політичної системи теж можуть мати у своєму розпорядженні юридичні важелі впливу (наприклад, політичні партії володіють правом контролювати виборчий процес). Проте такі засоби впливу виникають не із природи суб'єктів політики, а в результаті того, що держава наділила їх відповідними правами;
- 3) державна влада є центром, навколо якого обертається світ політичних явищ. Сучасна держава є одночасно й ареною політичної боротьби за владу, і метою цієї боротьби;
- 4) держава є політичною самоорганізацією всього суспільства. Якщо партії та громадські організації представляють інтереси окремих соціальних груп, то держава виражає загальний інтерес;
- 5) держава здійснює узгодження та інтеграцію різнорідних інтересів шляхом видання нормативно-правових актів, які встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки. Індивіди, соціальні групи, громадські організації у своїх взаєминах керуються цими правилами поведінки;
- 6) вплив держави на суспільство здійснюється за допомогою спеціального апарату управління: законодавчих, виконавчих, судових, контрольно-наглядових органів. Політичні партії та громадські організації також мають свої постійно діючі апарати, покликані забезпечувати їх нормальне функціонування. Проте на відміну від державного апарату вони не мають у своїй структурі органів легального примусу;
- 7) держава представляє суспільство на міжнародній арені, від його імені проводить зовнішню політику, є його офіційним представником у міжнародних справах [3, с.95].

Таким чином, держава, спираючись на такі методи здійснення влади, як примус і переконання, керує і спрямовує діяльність інших суб'єктів політичної системи в тому обсязі, який, з її точки зору, необхідний для вирішення загально-соціальних завдань. Досягається це шляхом визначення і закріплення у нормативних актах і, насамперед, у законах, що приймаються уповноваженими органами держави, прав і обов'язків інших суб'єктів політичної системи, всіляким сприянням з боку держави розвитку демократичних суспільних відносин, забезпечення обов'язкового дотримання всіма учасниками суспільних відносин вимог закону, інших правових актів. Держава здійснює облік і контроль за діяльністю об'єднань громадян, передбачає відповідальність як організацій, так і індивідів за порушення законодавства [2, с.48].

З вищевикладеного можна дійти висновку, що держава є організацією безпосередньо політичного владарювання. Всі інші організації, що входять у політичну систему суспільства, беруть участь у здійсненні влади опосередковано, через державу, застосовуючи різні форми співробітництва з нею.

До того ж держава, особливо демократична, правова, здійснюючи політичні функції, надає можливість і заохочує громадян та їхні об'єднання брати участь у державних справах, вирішувати найважливіші загальносуспільні проблеми.

Враховуючи викладене, треба визнати, що сучасна демократична держава є своєрідним центром тяжіння всіх політичних сил і є виразником і реалізатором їхніх інтересів.

Розвиток демократії в Україні гальмують такі основні проблеми:

- посилення протистояння владних інститутів і конфліктність у політичній системі держави;
- відособленість органів державної влади та їх посадових осіб від виборців, наслідком чого є суттєва відірваність від нагальних потреб державного та суспільного розвитку;
- руйнування традиційного типу комунікації між виборцями та обраними до Верховної Ради України і місцевих рад депутатами;
- відхід політичних партій, представники яких посіли місця в органах державної влади, від положень передвиборчих програм;
- непрозорість процесів підготовки та ухвалення рішень виборними органами державної влади;
- ухвалення законів, підзаконних, а також локальних нормативно-правових актів, які прямо чи опосередковано ускладнюють чи скасовують процедури, спрямовані на максимальне залучення громадян до процесів прийняття рішень;
- фактична відсутність механізмів політичної відповідальності депутатів рад різного рівня перед своїми виборцями;
- стрімке зниження довіри до органів представницької влади та суспільна апатія [1, с. 60].

У наш час в Україні питання про довіру до держави, до її провідних інститутів – це найболючіше питання, що потребує свого негайного вирішення. Нова стратегія курсу держави повинна бути спрямована на максимальний політичний консенсус, суспільну консолідацію населення, його згоду відносно основних цілей і механізмів реалізації базових принципів демократії.

У зв'язку з розвитком процесів інтеграції України у Європейський Союз дієвим чинником політичної реформи стає вплив на українську політичну систему європейських цінностей. Рух України в Європу має супроводжуватися подоланням істотних розбіжностей українських та європейських реалій, ідей, цінностей, механізмів і динаміки розвитку, що потребує не просто спеціальних зусиль держави, принципово іншої державно-управлінської моделі.

#### **Список використаних джерел:**

1. Зайка В.М. Проблеми розвитку демократії в сучасній Україні / Зайка В.М., Чорна Н.М. // Віче. — 2012. — № 4. — С. 56-62
2. Миколук І. В. Розвиток політичної системи українського суспільства та шляхи її модернізації / Миколук І. В. // Держава та право. — Вип. 15. — 2011. — С. 45-49
3. Москалець Н.В. Досвід і проблеми реформування політичної системи в Україні на сучасному етапі / Москалець Н.В. // Державне управління: удосконалення та розвиток. — № 7. — 2012. — С. 91-98
4. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф. М. Рудича : Навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти. — К. : Парламентське вид-во, 2010. — 327 с.

**Совтан Юлія Василівна , курсант 2  
курсу ННПФЕКП НАВС**